Nummer 42. 17 October 1894. Tweede Jaargang.

WEKELIJKSCHE COURANT

DE NIJVERHEID

Orgaan van de „Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid".

Dit blad wordt gratis en franco verzonden aan donateurs en leden der *Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid*

Voor *niet-leden* is de prijs van een abonnement per jaar, fr. p. p. binnen Nederland *f* 6.—; naar het buitenland, verhoogd met de meerdere frankeerkosten.

Afzonderlijke nummers zijn, zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar à 25 Ct. per stuk.

Redacteur:
F. W. WESTEROUEN VAN MEETEREN,
P. C. Hooftstraat 139, Amsterdam

Uitgevers:
DE ERVEN H. VAN MUNSTER & ZOON,
Heerengracht 246, Amsterdam. Telefoon N°. 679.

Prijs der advertentiën . . . . . per regel 20 Cts.
Abonnement voor eene zelfde advertentie, tot wederopzeggens toe, met minimum tijd van een jaar:
bij maandelijksche plaatsing, 15 Cts.; bij veertiendaagsche 12 Cts.; bij wekelijksche, 10 Cts. per regel.
Bijleggen van Prijs-Courant enz. *f* 5.—, plus zegels: (combinaties in verhouding van 1 Ct. per 25 grammen).
Betaalbaar te Amsterdam.

INHOUD:

Agenda der week.
Niet officieel gedeelte: Uit de departementen (Utrecht.) — Binnenland. (Papiergeld.) — Buitenland. (Het congres over ongelukken bij den arbeid en sociale verzekeringen te Milaan.) — Technische artikelen. (De betooverde schommel. Een nieuwe phonograaf. Een nieuw bestanddeel der lucht.) — Rechterlijke uitspraken. — Berichten en mededeelingen. — Vragen. — Correspondentie. — Ledenlijst.

AGENDA DER WEEK.

Koloniaal Museum, OP HET PAVILJOEN TE HAARLEM.
Het Museum is dagelijks, ook des Zondags geopend, van 10 tot 4½ ure.

Museum van Kunstnijverheid, OP HET PAVILJOEN TE HAARLEM.
Dagelijks, ook des Zondags geopend, van 10 tot 4 ure.
Donateurs en Leden der Maatschappij hebben tot beide Museums vrijen toegang met één Dame, op vertoon van diploma.

Niet Officieel gedeelte.

Uit de departementen.

Departement Utrecht. In de op Dinsdagavond j.l. gehouden Bestuurs-Vergadering van het Departement Utrecht der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid, werd de heer H. A. van Beuningen opnieuw als Voorzitter van het Departement geïnstalleerd door den vice-president, den heer G. L. Schim van der Loeff.

Opnieuw — het mag toch algemeen bekend geacht worden, hoe de heer van Beiningen gedurende eene lange reeks van jaren die functie bekleedde, en daarin met de hem eigen tact en toewijding de belangen van het Departement wist voor te staan.

In 1891 gaf de loop der omstandigheden hem aanleiding zijn ontslag in te dienen, en werd hij als Voorzitter vervangen door den heer P. H. Kemper, die sedert korten tijd de gemeente metterwoon heeft verlaten.

De heer van der Loeff prees het Departement gelukkig, dat het den heer van Beuningen bereid had gevonden, de betrekking, zoolang door hem met eere bekleed, weder te aanvaarden, maar gewaagde ook met hooge waardeering van de verdiensten van den afgetreden voorzitter, den heer P. H Kemper, waarbij de heer van Beuningen zich in zijn antwoord van ganscher harte aansloot.

Reeds aanstonds gaf de nieuwe Voorzitter blijk van den ondernemenden geest, die hem bezielt, en waarmee hij nieuw leven aan het Departement wil inblazen.

Bij hem was de gedachte gerijpt, of het niet mogelijk zou wezen, ook hier ter stede eene kookschool op te richten, tot onderricht in de eerste plaats van huisvrouwen en toekomstige huisvrouwen uit de kleine burgerij en den werkmansstand, en zulks op het voetspoor van reeds bestaande dergelijke inrichtingen, te Nijmegen, Rotterdam en 's Hage.

Dit denkbeeld werd door den heer van Beuningen met klem en warmte verdedigd; hij wenschte, dat het Departement het initiatief tot de verwezenlijking daarvan zou nemen; het zou daarin een rijk en nuttig arbeidsveld vinden, en zich daardoor tevens de sympathie en den steun van tal van landgenooten verwerven.

Op die kookschool wilde de heer van Beuningen ook zien onderwezen het kooken op gas, en wilde dan alhier — en over de mogelijkheid daarvan had hij reeds met den directeur der gasfabriek overleg gepleegd — op het voorbeeld van Engeland ingevoerd zien het gebruik van gasmeters, kosteloos door de gemeente geplaatst, waardoor de werkman, zoo dikwijls hij er een stuiver inwerpt voor eene gelijke waarde aan gas krijgt; de op de school verworven kundigheden omtrent het bereiden van spijzen kunnen aldus op weinig kostbare en gemakkelijke wijze in toepassing worden gebracht.

Geen wonder, dat dit denkbeeld, met zooveel warmte en overtuiging verdedigd, algemeene instemming vond, zoodat besloten werd, in de eerstvolgende Departements-vergadering voor te stellen, dat het Departement besluite het initiatief te nemen tot oprichting van eene kookschool hier ter stede. Inmiddels zal een schrijven worden gericht, om medewerking, steun en voorlichting te verzoeken, aan het Departement Utrecht en den algemeenen Secretaris der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, de Vereeniging tot verbetering van Armenzorg alhier, de afdeeling Utrecht der Vereeniging tot bevordering van Fabrieks- en Handwerksnijverheid in Nederland, het bestuur der kookschool te Nijmegen en anderen.

Utrecht, den 2 October 1894.

De Secretaris van het Departement:
VAN HEIJST.

Binnenland.

Papiergeld.

De waarde van papiergeld hangt geheel af van het vertrouwen, dat daaraan geschonken wordt. In tijden van crisis, dat is van algemeen wantrouwen, komt de waarde van papiergeld in gevaar en dit is de oorzaak, waarom het wenschelijk is te zorgen, dat de omloop van papiergeld in tijden van voorspoed bepaald blijft tot een minimum en niet wordt opgevoerd tot een maximum. Dit nu kan bereikt worden door de hoeveelheid goud- en zilvergeld die in omloop is, steeds te houden op het maximum, want dan wordt de behoefte aan papiergeld herleid tot het bereikbaar minimum. Komt er dan een tijd van tegenspoed, bijvoorbeeld door oorlog, dan heeft men in de groote hoeveelheid goud- en zilvergeld die in omloop is een reservekapitaal, dat tijdelijk door papiergeld vervangen, het middel geeft aan onverwacht groote Staatsuitgaven tegemoet te komen. De hoeveelheid gouden en

zilveren munt behoort daarom als voorzorgsmaatregel te worden opgevoerd tot het maximum, dat in omloop kan worden gebracht. Welk dat maximum bedrag is, kan niet vooraf in cijfers worden aangegeven, maar men heeft daarvoor een maatstaf in de twee volgende zaken.

Ten eerste kan gezorgd worden dat er van Staatswege zilver wordt aangemunt, zoolang de marktwaarde van zilver toelaat dit met voordeel te doen. Is daardoor de verhouding der muntwaarde van het zilvergeld tot die van het goudgeld gekomen op hetzelfde cijfer als de verhouding in de marktwaarde van zilver tot goud als metaal beschouwd, dan is er vastheid verkregen in de betrekkelijke waarde van zilveren en gouden munt.

Maar nu kan ten tweede de vraag rijzen of ook het gezamenlijk bedrag van gouden en zilveren munt, dat in omloop is, nog vergroot kan worden, en zoo ja, tot welk bedrag? De maatstaf ter bepaling daarvan vindt men in de hoeveelheid papiergeld welke in omloop is. Deze zal in het algemeen verminderen, naarmate de hoeveelheid gouden en zilveren munt in omloop vergroot wordt.

Er is echter om tal van redenen steeds behoefte aan een zekere hoeveelheid papiergeld, en zoodra het blijkt dat deze niet verder verminderd wordt, door de vermeerdering van de hoeveelheid gouden en zilveren munt die in omloop is, dan is de grens bereikt die men niet moet overschrijden.

Aangezien nu de hoeveelheid papiergeld in omloop steeds met groote nauwkeurigheid bekend is, heeft men daarin een zeer betrouwbaren maatstaf.

Men houde hierbij wel in het oog, dat het niet te doen is om bevordering van private belangen, maar van het publiek belang, dat niet altijd behoeft zamen te gaan met private belangen. Zoo kan bijvoorbeeld een bank in tijden van voorspoed er belang bij hebben een grooten omloop aan hare bankbiljetten te geven. Want zij behoeft slechts een bepaalde reserve aan goud en zilver te hebben, die in een gegeven verhouding tot de uitgegeven bankbiljetten staat. Door de uitgifte van papiergeld op te voeren tot het gecorloofde maximum kan dus tijdelijk voordeel voor een bank te verkrijgen zijn. Natuurlijk gaat dit zamen met meer kansen op gevaar, indien een tijd van crisis mogt komen en een voorzichtig bankbestuur zal dit steeds in het oog houden.

Maar omdat een bank er voordeel bij hebben kan, binnen de grenzen van hare bevoegdheid zooveel mogelijk papiergeld uit te geven, daaruit volgt nog geenszins, dat het algemeen belang daardoor ook gebaat wordt. Bij de bespreking van de waarde van papiergeld, moet men dit onderscheid tusschen het belang der bank en het belang van het algemeen nimmer uit het oog verliezen.

Wat zal er nu plaats hebben, wanneer de Staat gebruik maakt van den lagen stand der zilvermarkt om door aanmunting van zilvergeld de hoeveelheid zilveren munt in omloop aanzienlijk te vermeerderen. De Staat heeft daartoe ongetwijfeld de vrijheid en de Staat kan dit thans met voordeel doen, juist omdat de zilvermarkt laag is en hoogstwaarschijnlijk nog geruimen tijd laag zal blijven.

Daardoor heeft de Staat een uitstekend middel in de hand om allereerst de zoogenaamde muntbiljetten, die geen bankpapier maar Staats-papiergeld zijn, weder uit den omloop te doen verdwijnen. Zeer waarschijnlijk zal een groot deel daarvan buiten omloop komen, zoodra de Rijks munt ten dienste van den Staat geregeld zilveren munt slaat en niemand zal daarbij schade lijden.

Maar het zou kunnen wezen, dat de Staat er voordeel bij vond om ook na het verdwijnen der muntbiljetten nog voort te gaan met zilveraanmunting; want zoolang de zilvermarkt laag blijft, is zilveraanmunting een direct voordeel voor de schatkist. Dan is het zeer wel mogelijk, dat ook de omloop der bankbiljetten begint af te nemen, omdat velen er meer prijs op stellen zilvergeld te bezitten dan papiergeld.

Zoodra dit mogt plaats hebben, komt het publiek belang, dat door den Staat behartigd wordt, in botsing met het privaat belang van de Bank, en onderling overleg wordt dan natuurlijk zeer noodig. Men ziet hieruit, welk een goede inrichting het is, dat de Munt die de gouden en zilveren munt slaat, een Rijks-inrichting is, terwijl de Bank, die papiergeld uitgeeft een particuliere maatschappij is. Beider belangen zijn niet dezelfde, maar kunnen zelfs tegenovergesteld zijn en juist daardoor kan er gezorgd worden, dat er een behoorlijk evenwicht tusschen beiden blijft bestaan.

Alleen in één geval is de verhouding van beiden niet geheel vrij, wanneer, zooals in sommige Staten het geval is, een deel van de Bankwinst aan den Staat wordt uitgekeerd, zoodat dus de Staat zijdelings betrokken is bij het privaatbelang van de Bank. Doch dit kan voor het oogenblik buiten rekening blijven bij de bespreking der hoofdvraag waarop het aankomt, namelijk: Heeft de Staat, dat is, hebben de gezamenlijke burgers er belang bij de hoeveelheid papiergeld, die thans in omloop is, te verminderen door de vergrooting van de hoeveelheid zilveren munt, waartoe de Staat, thans met zoo groot voordeel zou kunnen overgaan?

Zóó gesteld kan het antwoord bijna niet twijfelachtig zijn. Het publiek belang van den Staat gaat boven alle andere belangen en daarom is zilver aanmunting van Staatswege in aller voordeel, zelfs al zoude het mogelijk zijn, dat daardoor de omloop van bankbiljetten eenigzins mogt verminderen.

Het muntvraagstuk raakt ongetwijfeld tal van private belangen, en juist daardoor is het zoo moeielijk om tot een beslist advies te komen, wanneer men in de eerste plaats raad vraagt aan die personen, die door hun werkkring gewoon en ook onder de verplichting zijn om allereerst private belangen te behartigen.

Maar voor een onzijdig toeschouwer kan de beslissing niet moeielijk zijn. De muntwaarde van ons zilvergeld is geheel buiten verhouding gekomen met de reële marktwaarde van dat geld, als metaal beschouwd. Dit is een allernadeeligste toestand, die in tijden van crisis tot zeer groote ongelegenheid kan leiden.

De Staat kan door zilver aanmunting zorgen, dat de muntwaarde van ons zilvergeld zoo nabij mogelijk gebracht wordt aan de reële waarde. En aangezien de muntslag een Rijks-monopolie is, ligt het voor de hand dat monopolie te gebruiken ten nutte van het algemeen.

De omloop van papiergeld zal zich dan regelen naar den vermeerderden omloop van goud- en zilvergeld en dit is de meest gezonde toestand, die kan worden bereikt.

Delft. 13 Augustus 1894. A. Huet

Buitenland.

Het Congres over ongelukken bij den arbeid en sociale verzekeringen te Milaan.

Plaatsgebrek verhindert ons, reeds dadelijk gebruik te maken van de zeer belangrijke gegevens welke de verschillende gedrukte inleidingen en daaraan vastgeknoopte besprekingen hebben opgeleverd.

In verband tot de jongste Troonrede en de Algemeene beschouwingen van het voorloopig verslag der Tweede Kamer over het Wetsontwerp houdende „bepalingen tot beveiliging van personen, die in fabrieken en werkplaatsen arbeid verrichten, tegen ziekte en ongevallen" hebben de handelingen van het, 6 October j.l. gesloten Congres voor ons land een groot actueel belang. Wij hopen dus op de zaak terug te komen en geven onzen lezers voor heden slechts de vertaling van de, met nagenoeg algemeene stemmen, aangenomen conclusiën:

I. *Voorkoming van ongelukken.*

Het congres spreekt den wensch uit, dat

1°. de overheid, ten einde onder de best mogelijke omstandigheden de voorkoming van ongelukken bij den arbeid en de gezondheid in de werkplaatsen te verkrijgen, den bloei bevordere van de vereenigingen door bijzondere personen tot dat doel in

het leven geroepen en de bemoeiingen van den Staat met die dezer vereenigingen doe samengaan;

2°. de vereenigingen, die in verschillende landen bestaan tot voorkoming van ongelukken, haren werkkring uitbreiden tot den arbeid in den landbouw;

3° in de verschillende landen sociale musea worden opgericht, waar het publiek gegevens en modellen kan zien, betrekking hebbende op de sociale verzekeringen en meer bepaaldelijk op het voorkomen van ongelukken.

II. *Verzachting der gevolgen van ongelukken.*

4°. Het congres spreekt den wensch uit, dat naast de voorkoming van en de vergoeding voor ongelukken, de regeeringen en de instellingen tot verzekering ook hunne aandacht wijden aan de verzachting der gevolgen van ongelukken, d.w.z. aan maatregelen om de lichamelijke gevolgen er van te verminderen.

III. *Vergoeding wegens ongelukken.*

5°. Wat de regeling der vergoeding betreft, heeft het congres voor het oogenblik geen reden wijziging voor te stellen in de besluiten te Bern genomen, zoodat het die overneemt. *)

IV. *Statistiek.*

Het congres spreekt den wensch uit:

6°. a. dat eene jaarlijksche en volledige statistiek worde opgemaakt van de omstandigheden en de gevolgen der arbeidsongelukken, bepaaldelijk wat den aard der verwondingen en den duur der ongeschiktheid om te werken betreft; terwijl de telling en schifting der gegevens zooveel mogelijk in één centraalbureau geschiede.

b. dat deze statistiek zich ook uitstrekke tot de beroepsziekten.

c. dat daartoe overal als grondslag worde gebruikt, het model (der telkaart) dat door het Duitsche Reichs-Versicherungs Amt is opgemaakt, door het blijvend comité is aangenomen en in het Bulletin van 1893 is openbaar gemaakt.

V. *Volgend Congres.*

Het volgend Congres zal ten vroegste over 2 en ten laatste over 4 jaar plaats hebben.

De bepaling van het juiste tijdstip en der plaats van bijeenkomst wordt overgelaten aan het blijvend comité.

(Reeds is voor 1897 eene uitnoodiging van België ontvangen om in Brussel te vergaderen, alwaar dan eene tentoonstelling gehouden zal worden, o. a. op het gebied der nijverheids hygiène.)

***

Dergelijke congresbesluiten hebben het eigenaardige, dat zij in den regel niemand geheel bevredigen en door hunne schijnbare onbeduidendheid, op het oogenblik dat zij worden voorgesteld, geen grooten tegenstand uitlokken.

Een nadere ontleding van de bovenstaande „wenschen" zal echter doen zien dat er meer in ligt dan men aanvankelijk zoude vermoeden.

De eerste is vrij onschuldig; immers welke regeering die ongelukken wenscht te voorkomen zal niet gaarne den bloei bevorderen van partikuliere vereenigingen die dit zelfde doel beoogen?

De tweede spreekt zéér diplomatiek *niet* over *regeeringen* (zie het Nederlandsche ontwerp veiligheidswet); in verband met 1° is de bedoeling echter duidelijk genoeg.

De derde is eenvoudig voor ons land de erkenning van een bestaande toestand.

De vierde is moeilijker in enkele woorden te omschrijven, wij komen later op dit vraagstuk terug; op zichzelf is die wensch eene onmiskenbare waarheid.

*) Het besluit te Bern genomen, ter zake van de *vergoeding wegens ongelukkigen*, luidt als volgt:

ten einde haar onder alle omstandigheden te waarborgen is het wenschelijk dat zij het onderwerp *van verzekering* zij; eene verzekering, die in ieder land dient te worden ingericht volgens het stelsel dat zich het best aansluit aan de eigenaardige toestanden van dat land.

De vijfde wensch vormt de hoofdschotel, als zijnde eene feitelijke overwinning door de voorstanders der *verzekering* behaald op de combinatie van Belgische, Fransche en Italiaansche heeren welke in eene wettelijke regeling van het arbeidscontract, gepaard aan de — in Duitschland en Zwitserland door de practijk veroordeelde — Haftpflicht, het middel vermeenen gevonden te hebben om het vraagstuk der ongelukken bij den arbeid op te lossen.

De woorden „voor het oogenblik", zijn de pleister op de geslagen wond en beteekenen: ditmaal hebt ge ons niet kunnen overtuigen, doch wellicht zijt gij een volgend maal gelukkiger 1).

Wat eindelijk betreft de afdeeling IV, zoo zal wel niemand bezwaren hebben tegen deze wenschen. Het merkwaardig feit dat een, in Berlijn uitgewerkt formulier voor eene telkaart (in Duitschland reeds in gebruik) in Parijs is goedgekeurd en overgenomen, is belangrijk genoeg om te doen hoopen dat onze Regeering (officieel te Milaan vertegenwoordigd) er toe zal willen overgaan de aangifte van ongelukken ook volgens dit model te doen plaats hebben. Daarmede ware eene groote stap gedaan om internationale vergelijkingen mogelijk te maken.

Daarentegen erkennen wij ten volle dat in de eerste jaren in ons land niet te denken valt aan eene uitbreiding der ongelukkenstatistiek tot de beroepsziekten en dat zelfs eene gedetailleeede ongelukken-statistiek, zooals de Duitsche over 1887, nog geruimen tijd tot de vrome wenschen zal behooren.

Met de grootste duidelijkheid is van Zwitsersche zijde toegelicht, ja bewezen, hoe zelfs het juiste *aantal* ongelukken, door de verplichte aangifte (gelijk die bij onze arbeidswet is ingevoerd) zelfs nog in geen tien jaren bekend zal worden.

Een afzonderlijke *ongelukkentelling*, zooals in Zwitserland heeft plaats gehad, verdient stellig ernstige overweging (ook op deze zaak komen wij nog eens terug).

De noodzakelijkheid om de telling en schifting der origineele telkaarten over een minimum van schijven te doen loopen en bij voorkeur uitsluitend in één centraal-bureau onder ééne, deskundige leiding te doen plaats hebben, wordt zeker ook reeds lang door onze Nederlandsche statistici erkend.

1) Tot de Bernsche besluiten behoort nog de raad, gegeven aan de landen die eene verzekering tegen invaliditeit en ouderdom wenschen in te richten om deze zoo veel mogelijk te doen aansluiten aan die tegen ernstige ongevallen en beroepsziekten.

Technische artikelen.

De betooverde schommel.

Op het punt van vreemdsoortige vermakelijkheden, waarin in het bizonder de Amerikanen een eigenaardig genoegen smaken, bekleedt het schommelen eene bizondere plaats. Naast de gewone en de Turksche schommel is thans iets nieuws uitgevonden, dat op de Midwinter Fair in San Fancisco groot succes gehad heeft, en zonder twijfel binnen korten of langer tijd ook wel in Europa zal worden geëxploiteerd. 1)

Dit toestel heet „the Haunted Swing." De liefhebbers van schommelen worden binnengelaten in een kamer, waarin zij een tafel met een brandende petroleumlamp, een stoel waarop een hoed ligt, een kinderwagentje, een kast of étagère met eenige vaasjes en andere ornamenten, eenige schilderijen of platen aan den wand, aantreffen; slechts onderscheidt zich deze kamer van andere kamers doordien een dikke stang van den eenen wand tot aan den anderen er door heen loopt; aan die stang hangt een groote schommel, niet bestaande uit een enkel plankje of zitting, maar uit een platform met drie tot vier banken, iets in het genre van het wagentje van eene Montagne Russe, doch natuurlijk zonder wielen.

Die schommel is zeer stevig opgehangen door middel van ringen, zoodat, ook wanneer men te hoog zoude schommelen, er geen gevaar bestaat dat de schommel zal uithaken.

1) Sedert wij dit bericht schreven is reeds een dergelijke schommel te Amsterdam in het Panopticum ingericht.

Nadat men plaats genomen heeft, brengt de man die het toestel bedient den schommel op de gewone manier aan den gang, daarna verlaat hij de kamer en sluit de deur.

Nu bemerken de menschen dat ze al hooger en hooger schommelen totdat op een gegeven oogenblik de schommel eenen geheelen cirkel beschrijft en in duizelingwekkende vaart — dit schijnt juist het groote genot te zijn — eenige minuten lang blijft doordraaiën, waarna de beweging langzamerhand weder minder wordt en de volledige ronddraaiingen in de gewone schommelingen veranderen, en ten slotte de schommel weder stil hangt.

Het merkwaardigste hierbij is, dat de stang, waaraan de schommel hangt, met een knie aan de beide tegenover elkander staande wanden, bij wijze van de kruk eener machine, aangebracht is, zoodat het onmogelijk is dat de schommel tusschen de stang en de zoldering door draait.

De verkregen illusie berust hierop, dat de schommel geene andere beweging gemaakt heeft, dan die welke daaraan oorspronkelijk is meegedeeld, maar dat de geheele kamer om de bewuste stang is rondgedraaid geworden. Die kamer is niet anders dan een groote houten doos, die van buiten in schommeling wordt gebracht en daarna rond gedraaid, om ten slotte weder een poosje te schommelen en eindelijk vastgezet te worden. De brandende petroleumlamp die de illusie moet verhoogen, bevat in werkelijkheid een electrisch gloeilichtje, de kinderwagen met of zonder pop, de stoel met den hoed er op, de étagère en de vaasjes, de platen aan den wand, zijn allen stevig bevestigd, zoodat zij bij het draaien niet verplaatst kunnen worden.

Zelfs wanneer men vooraf gewaarschuwd is en zich heeft kunnen overtuigen van de constructie van het toestel, moet de illusie zoo volkomen zijn, dat menschen zich krampachtig vasthouden aan hunne zitplaats uit vrees van bij het draaien er afgeslingerd te worden.

Wij laten gaarne het genot van dergelijke sensaties aan anderen over, doch vestigen de aandacht op deze nieuwe tak van industrie voor ondernemers van publieke vermakelijkheden.

***

Een nieuwe phonograaf.

De phonograaf begint eene practische toepassing te vinden als remplaçant voor den stenograaf. Tot voor korten tijd beschikte men over den phonograaf van Edison, den graphophon van Tainter en den grammophon van Berliner; de eerstgenoemde is tamelijk duur en samengesteld, de tweede naar het schijnt nog niet in het groot verkrijgbaar, terwijl de derde slechts door bekwame deskundigen behandeld kan worden. Thans vervaardigt echter de Heer A. Költzow te Berlijn een zeer eenvoudige goedkoope phonograaf, die door iedereen behandeld kan worden.

Dit toestel neemt het gesproken woord, gezang en instrumentale muziek even gemakkelijk op als de Edison phonograaf, doch met veel eenvoudiger hulpmiddelen.

Het opteekenen van de geluidgolven op den cilinder geschiedt door middel van een membraan, waaraan een stift of een kegelvormig schrijfmes bevestigd is.

Dit laatste heeft het voordeel niet spoedig af te slijten en mocht het al een weinig afgesleten zijn, zoo behoeft men het slechts een weinig te draaien om eene nieuwe schrijfvlakte te verkrijgen.

Het toestel, dat het geluid reproduceert, is eveneens een membraan, dat door een ongelijkarmigen hefboom in beweging wordt gebracht; de korte arm draagt een stift, die de opgeteekende indrukken der geluidgolven volgt, de lange arm maakt aan zijn uiteinde grootere golvingen, die hij aan het membraan mededeelt en waardoor het geluid versterkt wordt.

Voor vele doeleinden is het zelfs voldoende in plaats van dit membraan een gespannen snaar te gebruiken, die wel is waar het geluid minder luid, doch veel zuiverder wedergeeft.

De hoofdzaak zijn de walsen, omdat hiervan de goede werking van het toestel afhangt. Zij bestaan bij dit toestel niet uit was, maar uit een zeer harde zeep; zij worden gegoten in geelkoperen vormen.

De massa smelt zeer moeilijk en heeft dus niet te lijden van hooge temperaturen. Walsen, die bij zorgvuldige behandeling 4 tot 5000 maal de opgenomen woorden duidelijk teruggeven, zijn niet zeldzaam.

Als plaatsvervanger van den stenograaf (bijv. op kantoren voor het dicteeren van brieven) kan de phonograaf eenvoudig uit de hand gedraaid worden; voor muziek en gezang is echter een regelmatig loopende motor noodig.

Men spreekt in dezen phonograaf door een kleinen hardgummi trechter; voor muziek gebruikt men een grooten trechter. Voor het hooren van de reproductie is het verkieselijker gehoorbuisjes te gebruiken, dan klanktrechters, omdat deze laatsten den toon steeds veranderen.

Deze phonograaf is gemakkelijk te verbinden met een telephoon, daartoe behoeft men hem slechts te voorzien van een microphoon en hem daarna aan den telephoon te verbinden.

Het toestel zorgt zelf voor het afdraaien van den cilinder, dat noodig is om eene zuivere opname te verkrijgen.

Men zou onderstellen dat dit voor stenographisch gebruik een bezwaar moest zijn, omdat de cilinders op die manier spoedig verbruikt worden. Dit is echter niet het geval, want zulk een cilinder is 7 m.m. dik en kan tot op 2 m.m. verbruikt worden, men kan dus eene dikte van 5 m m. verbruiken.

Stelt men de stift niet scherper in dan noodig is, zoo kan men volstaan met groefjes van 0.02 m.m., zoodat men een cilinder 250 maal kan afdraaien; daar iedere cilinder telkenmale ongeveer 1000 woorden kan opnemen, heeft men voor 250000 woorden slechts 1 cilinder noodig.

Koopt men de cilinders bij eenigzins groote hoeveelheden dan kosten zij ongeveer ƒ 1.50 per stuk of per 1000 woorden, 0,6 cent en deze uitgaaf zal het opteekenen van 1000 woorden op papier allicht ook wel kosten. Bovendien vertegenwoordigt dit beschreven papier nagenoeg geene waarde, terwijl men de dunne spaanders van de cilinders kan bewaren, opnieuw opsmelten en tot nieuwe cilinders gieten.

De prijs van den phonograaf zelf vinden wij niet vermeld; slechts wordt opgeteekent dat die gering is, terwijl reparaties nagenoeg niet voorkomen. 1)

1) De Continental Phonograph C°. (System Költzow). Berlin, Lindenstrasse 106 levert phonografen *met* electromotor van 450 en 500 Mk., *zonder* electromotor van 260 tot 350 Mk.

***

Een nieuw bestanddeel der lucht.

De dagbladen hebben ons reeds de eerste berichten omtrent deze ontdekking gebracht.

Zoover wij hebben kunnen nagaan, komt de zaak hierop neder, dat Lord Rayleigh en Professor Ramsay in de laatste zitting van de British Association mededeeling hebben gedaan, dat zij uit de dampkringslucht een neutraal gas hebben afgezonderd, dat niet de eigenschappen van stikstof heeft.

Zij hebben de bekende proef van Cavendish genomen om salpeterzuur te maken door directe verbinding van de zuurstof en stikstof der lucht, onder den invloed van electrische vonken.

Zij deden de proef in eene buis boven potasch, dat alle oxyden van stikstof absorbeert zoodra zij gevormd worden; na absobtie der zuurstof door pyrogalluszure kali hielden zij een gas over, dat noch zuurstof noch stikstof is.

Eene andere methode om dit gas te verkrijgen bestaat hierin, dat men volkomen zuivere lucht laat strijken over roodgloeiend koper en daarna over verwarmd magnesium.

Dit zal, wanneer men de bewerking lang genoeg voortzet, alle zuurstof en stikstof absorbeeren, doch steeds hield men eene hoeveelheid gas over, die ongeveer 1% van de stikstof bedroeg en dit gas werd door het magnesium niet opgenomen.

Tot nu toe zijn slechts enkele kubieke centimeters van dit gas verkregen, zoodat de eigenschappen ervan nog niet nauwkeurig onderzocht zijn.

Slechts weet men reeds, dat het spec. gewicht een ander is dan dat van stikstof of van zuurstof.

De densiteit werd bij eene proefneming bepaald als te zijn 19,09, maar de ontdekkers vertrouwen dat het hun gelukken zal het gas zuiverder te verkrijgen, en vermoeden dat de densiteit dan nog grooter zal blijken te zijn.

Professor Emerson Reynolds merkte op dat het zeer goed mogelijk is dat dit gas inderdaad een nieuw element is, omdat volgens de wet van Mendeléeff er nog elementen ontbreken in de reeks tusschen fluor, met een atoomgewicht van 19 en sodium (natrium) met een atoomgewicht van 23.

Het is intusschen ook mogelijk, dat dit gas een allotropische toestand van stikstof is, evenals ozon van zuurstof; met een formule N_3 zou de densiteit bijv. 21 zijn, dus een cijfer dat niet veel afwijkt van het gevondene.

Professor Dewar merkt op, dat bij het vloeibaar maken van lucht daarin wordt aangetroffen een wit bezinksel, bestaande uit vast koolzuur en vastgeworden gasvormige onzuiverheden, dat in de doorzichtige vloeibare zuurstof en stikstof drijft.

Zou nu de nieuwe soort stikstof een deel van dit bezinksel zijn? Zoo niet, dan moet het te samen met zuurstof en stikstof vloeibaar worden en dus ongeveer eene gelijke vluchtigheid bezitten.

Maar de witte zelfstandigheid bedraagt bij lange niet 1% van de vloeistof en bestond voor zoover zij is kunnen onderzocht worden, uit koolzuur, salpeterigzuur en een ander niet onderzochte verontreiniging der lucht.

Daaruit mag men afleiden dat deze laatste in zeer geringe hoeveelheid voorkomt.

Van de andere zijde moet de nieuwe stikstof een zeer merkwaardige stof zijn, indien zij in eene hoeveelheid van ½ tot 1% in de lucht voorkomt en eene densiteit heeft van ongeveer 19, zonder van stikstof en zuurstof gescheiden te kunnen worden door het verschil in kookpunt.

Voorloopig zit er niets anders op, dan geduldig af te wachten wat de geleerden verder zullen ontdekken, doch mag het een zeer eigenaardig feit heeten, dat men in het jaar 1894 nog nieuwe bestandeelen ontdekt in de lucht, van welke men zeker in de eerste plaats zoude hebben mogen verwachten, dat zij in hare samenstelling tamelijk wel bekend was, zoodat fouten van 1% bij de analyse niet mochten voorkomen.

Rechterlijke en Administratieve Uitspraken op Nijverheidsgebied; Wetten, Koninklijke- en Ministrieele besluiten, enz.

(Bewerkt door Mr. J. H. Boudewijnse, te Amsterdam).

Art. 1223 Burgerlijk Wetboek verleent aan den *eersten hypothecairen crediteur* het recht, bij het verlijden der hypotheekakte te doen bepalen dat hij, bij wanbetaling van den debiteur, *onherroepelijk* zal zijn *gemachtigd* het verbonden perceel publiek te doen verkoopen.

Handelt nu die crediteur, ingeval van zulk een verkoop, als *lasthebber* van den eigenaar, of wel handelt hij krachtens een *zelfstandig* recht, en is die verkoop alzoo slechts te beschouwen als een vereenvoudigde en weinig kostbare executie?

De *jurisprudentie*, met aan het hoofd den Hoogen Raad, pleegt den crediteur die krachtens dat beding van art. 1223 Burg. Wetb. handelt, te beschouwen als *lasthebber* van den debiteur; de rechtsgeleerde schrijvers daarentegen zien in die handeling van den crediteur het gebruik maken van een *eigen recht*.

De beslissing omtrent deze vraag is van practisch belang, met het oog op verscheidene rechtsgevolgen aan zulk een verkoop verbonden (verg het Nederl Burgerlijk Recht van Mrs. Asser en van Heusde II blz. 316 vlg.)

Doch niet alleen brengt dit verschil van opvatting onzekerheid te weeg voor partijen die bij de hypotheek zijn betrokken, ook de notarissen die zich verplicht achten een opvatting te huldigen in strijd met die jurisprudentie van den Hoogen Raad, stellen zich bloot aan een vervolging.

Zoo veroordeelde de arr. rechtbank te Zierikzee, bij vonnis van 27 Februari j.l. (W. v. h. R. No. 6513) een notaris, op grond dat hij, in strijd met de bepalingen der notariswet, aan de akte van publieken verkoop niet had vastgehecht de volmacht tot verkoop door den debiteur in de hypotheekakte gegeven;

en bovendien niet had vermeld de voornamen, naam, beroep en woonplaats van dien vertegenwoordigden debiteur.

Dit vonnis werd daarna bij arrest van 8 Juni jl (W. No. 6510) door den Hoogen Raad bevestigd.

Mr. Treub teekende aan op een vonnis van gelijke strekking van de arr. rechtbank te Middelburg van 8 April 1891 (Weekblad Notarisambt en Registratie jaarg. 1892. No. 1160): »Het »is.... te hopen, dat de Hooge Raad op zijn vertegenwoordigingsleer, die practisch moeielijk en theoretisch ver van onbe»twistbaar is, zal terugkomen. Veel kans daarop is er evenwel »— naar het ons voorkomt — niet."

***

Iemand had bij een fabrikant een bestelling gedaan, en uitdrukkelijk te kennen gegeven dat de koopwaar in de fabriek van dien fabrikant zou moeten worden vervaardigd

De fabriek verbrandde en de fabrikant was in de onmogelijkheid de bestelde koopwaar op tijd af te leveren.

De arr. rechtbank te Winschoten, en in hooger beroep het Gerechtshof te Leeuwarden, bij arrest van 24 Januari j.l. (W. No. 6510) beslisten toen,

dat in het algemeen kan worden aangenomen, dat er bij een bestelling als de voormelde, worden *bedoeld*, waren door dien fabrikant zelf gefabriceerd, welke bedoeling ten overvloede nog door de verklaring van hem die de bestelling deed, was bevestigd.

Het Hof nam echter aan, dat zoo de fabrikant zou bewijzen, dat het niet-afleveren van waar uit zijn eigen fabriek alleen was veroorzaakt door het verbranden van zijn fabriek, en die brand niet was te wijten aan gebrek aan de noodige voorzorgsmaatregelen van den fabrikant, of aan pogingen om dien brand te blusschen,

hier aanwezig is een geval van *overmacht*, dat uit den aard der zaak den fabrikant niet zou kunnen worden aangerekend,

zoodat de vordering door den kooper ingesteld tot ontbinding dier overeenkomst van verkoop en koop, ingeval van bewijs van die overmacht, zou moeten worden ontzegd.

BERICHTEN en MEDEDEELINGEN.

Electrische looiing, stelsel Groth.

De nieuw gebouwde looierij der firma Jules Rod te Orbe (Zwitserland), welke uitsluitend volgens dit stelsel zal werken is dezer dagen gereed gekomen.

Professor W. C. Unwin van het Central Technical College te Londen heeft proeven genomen met zes verschillende riemen, waarvan N°. 1 en N°. 2 vervaardigd waren uit leder, dat in 5 weken volgens het stelsel Groth gelooid was, terwijl de vier andere monsters afkomstig waren van andere stelsels van looien.

De uitkomsten waren de volgende:

Weerstand tegen trekking.

N°.	Afmetingen in Eng. duim		Oppervlakte der doorsnede in vierk. Eng. duim	Grootte der belasting in ℔	Weerstand tegen trekking in ℔	
	Dikte	Breedte			per Eng. duim	per vierk. Eng.duim
1	0.248	3.04	0.754	3360	1105	4456
2	0.254	3.05	0.775	3786	1241	4885
3	0.235	3.12	0.773	2957	947,6	4034
4	0.230	3.12	0.718	2128	682	2964
5	0.246	3.14	0.772	4346	1384	5629
6	0.264	3.18	0.840	3595	1131	4280

Uitrekking van het leder.

Belasting	uitrekking in Eng. Duim per 7.5 Eng. Duim 1)					
in ℔	N°. 1	N°. 2	N°. 3	N°. 4	N°. 5	N°. 6
0	0	0	0	0	0	0
560	0,41	0.34	0.37	0.51	0.99	0.60
1120	0.83	0.66	0.56	0.83	1·47	1.98
1680	1.15	0.93	0.87	1.17	1.82	1.22
2240	1.49	1.18	1.13	—	2.10	1.54
2800	1.78	1.44	1.45	—	—	—
3360	—	1.66	—	—	—	—

1) De uitrekking werd bij N°. 1 op 8 Eng. duim gemeten.

VRAGEN.

Een onzer lezers vraagt om opgave van eenige boekwerken welke uitsluitend behandelen de constructie van gas- en petroleum motoren (zoo mogelijk in Hollandsche uitgave).

De redacteur kent geen zoodanig werk.

„Aus der Gasmotoren-Praxis. Rathschläge für den Ankauf, die Untersuchung und den Betrieb von Gasmotoren von G. Lieckfeld, Ingenieur in Hannover", München und Leipzig. R. Oldenbourg. 1893, 1 M. is een zeer bruikbaar boekje, doch slechts voor *gebruikers* van *gasmotors*, niet voor constructeurs.

Schilling's Journal für Gasbeleuchtung und Wasserversorgung bevat misschien eene opgave van zoodanig werk, doch dit blad is niet in ons bezit.

Wie kan ons helpen aan de gevraagde opgave?

CORRESPONDENTIE.

Een anouym lezer van ons blad leest ons de les over ons artikel „Trusts" in N°. 37.

Hij beweert dat de bewuste overeenkomst tusschen de St. Oil C°. en de Russ. Petroleum Mij. volstrekt niet tot stand is gekomen. Wij hopen dat hij gelijk en onze zegsman ongelijk heeft; doch stellen voorloopig meer vertrouwen in den laatsten, dan in een anonymus die meent uit den verderen inhond van het artikel te mogen afleiden dat wij „trusts" beschouwen als iets dat „het *algemeen belang*" bevordert, en te onzer kennis brengt dat het niet op den weg ligt van het tijdschrift, „de Nijverheid" het oprichten en bestaan van „trusts" in bescherming te nemen.

Wij gelooven niet dat ons artikel eene groote voorliefde voor „trusts" aan den dag legt, allerminst voor de besproken petroleum- en suiker-trust. Dit neemt echter niet weg dat wij de beide laatste paragrafen van dat artikel uit volle overtuiging hebben neergeschreven, gedachtig aan de spreuk „l'excès partout est un défaut".

* * *

De Heer W. Houwens te Rotterdam is zoo goed ons opmerkzaam te maken dat reeds in 1860 hier te lande in „Arts et Metiers" (Warmoesstraat, Amsterdam) eene gasmachine van Lenoir werd geëxposeerd, welke slechts 0,5 M³ gas per pk. en per uur verbruikte. Het komt hem zeer onwaarschijnlijk voor dat de eerste gasmotor eerst omstreeksch 1868 in Duitschland zoude zijn tentoongesteld en 3.5 M³ (35 M³ was eene drukfout, zoo als ieder zal begrepen hebben) per pk. verbruikte.

Een en ander is vermeld (schrijft Z. E.) in „Nieuw Tijdschrift, gewijd aan alle takken van Volksvlijt, Nijverheid, enz. onder redactie van prof. S. Bleekrode" 4e deel 1860. blz. 185; idem, 5e deel 1861 blz. 18; Tijdschrift van het Kon. Inst. van Ingenieurs, notulen 1860/61 blz. 95 en uittreksel uit vreemde tijdschritten 1860/61 blz. 1.

Hoogst erkentelijk voor deze rectificatie hebben wij gezocht naar eene verklaring van deze schijnbare tegenspraak tusschen den geachten inzender en onze, gewoonlijk zeer goed ingelichte bron. Ons komt nl. een geregeld verbruik van niet meer dan 0.5 M³ gas per paardekrachtuur, reeds in 1860 verkregen, zéér laag voor; te meer daar wij uit onze eigen praktijk, die echter niet voor 1872 begonnen is, ons herinneren hoe verkwistend toen de gasmotoren met hunne brandstof omsprongen.

Is het ook denkbaar dat hier hetzelfde verschijnsel zich voordoet, dat bij de proef-vaart van sommige stoomschepen wordt waargenomen, nl. dat de cijfers bij het proefstoomen verkregen niet dezelfde zijn, welke bij geregeld gebruik geconstateerd worden?

Heeft de Heer Houwens in allen deele gelijk, dan is er sedert 1860 van geen vooruitgang in het zuinig stooken bij gasmachines sprake, in tegendeel dan is er achteruitgang!

(G. Lieckfeld, Aus der Gasmotoren Praxis. München und Leipzig. R. Oldenbourg 1893, geeft op dat men rekenen moet op een gasverbruik per pk. en per uur, bij kleine motors van 1.2 M³, bij middelsoort groote 1 M³. en bij groote motors 0.8 M³.)

Een onzer deskundige lezers wil ons zeker wel voorlichten omtrent deze zaak.

Ledenlijst.

Dep. Amsterdam. (Eerste Jaargang, blz. 33, 45, 52, 324, 382).

Mutatie in het Bestuur:

Dr. H. F. R. Hubrecht, Vice-Voorz. in plaats van J. W. Visser.
Matthias Duys, Secretaris, in plaats van N. M. Koning.
Armand P. Th. Sassen, F. W. Westerouen v. Meeteren. } Bestuursleden in plaats van Dr. H. H. J. Hülsmann en J. Blooker.

Toegetreden:	*Vervallen:*
Mr. J. H. Boudewijnse.	G. L. A. Amand.
J. J. Ott Bultman.	H. B. Belder.
Directie Naaml. Vennootschap Westersuikerraffinaderij.	A. J. H. Betcke.
	J. Boeken.
T. C. Dufour.	H. F. B. Dissen.
J. Hannema.	D. van Egmond.
H. L. Geveke.	Prof. Dr. J. W. Gunning.
Joh. W. Th. Hartkamp.	J. H. W. Heusken.
H. Jonker & Zoon.	J. F. Heybroek.
S. M. Keijzer Jr.	J. B. Hillen.
H. de Kruyff.	Jhr. Mr. Hœufft van Velsen,
P. Kuhpfahl.	Mr. S. J Hogerzeil
Theod. Ligthart.	J. G. Jonker.
M. H. Ligthart.	M. E. Jonker.
Julius Löchau.	W Jonker.
J. W. Nierstrasz.	P. van Limmik.
C. H. Strumphler.	W. Lorentzen.
J. C. Visser.	P. F. van Maarseveen.
Dr. R. Wanstrat.	J. A. Mouw.
L. C. D. Zuiderhoek.	Mr. H. Oyens.
	H. Salm.
	J. M. Salm.
	Dr. H. W. Salomonson.
	J. T. Tack.
	Mr. N. J. den Tex.
	J. S. Theunissen.
	W. Travaglino.
	L. Vernooys.
	J. H. de Vries.
	L. F. Wiegman.
	C. Zigeler.
	N. J. van Limmik Jr.

Dep. Arnhem. (Eerste Jaargang, blz. 68, 76, 325, 382, 406.)

Mutatie in het Bestuur.

C. G. de Roos, Onder-Voorz. in plaats van D. Geysbeek–Molenaar.
J. Blom Sz., Secretaris, in plaats van B. P. de Waal.
Mr. H. M. Wolff. B. van Driest. } Bestuursleden in plaats van B. Holsboer en W. Hesselink.

Toegetreden:	*Vervallen:*
D. Addink.	D. Baron van Asbeck.
P. J. F. Baudet.	J. J. Buddingh.
F. Berghuis.	D. Geijsbeek–Molenaar.
H. Best.	Mr. Ch. Ridder Huyssen van Kattendijke.
A. C. Bryce.	
Vict. Marq. de Ciccolini.	H. A. van Löben Sels.
J. M. F. Deerns.	C. Baron de Vos v. Steenwijk.
L J. Kesper.	M. A. de Wit.
H. van Nimwegen.	K. van der Zande.
H. Portheine.	J. J. Duyvené de Witt.
A. Pitlo.	
P. Reese.	
C. M. de Roos.	
J. M. Wolff.	

Bij DE ERVEN H. VAN MUNSTER & ZOON,
te *Amsterdam*, ziet het licht:

herausgegeben von LENA BATELT.
Fräulein EVA WAGNER gewidmet.
gebonden in prachtband,
Prijs f 2.50

RICHARD WAGNER
en de Wereld der Dieren.
Ook een Biographie.
Vrij naar het Hoogduitsch v. Baron VON WOLZOGEN,
DOOR HUGO NOLTHENIUS.
Prijs f 0.65.

STADSSCHOUWBURG TE AMSTERDAM.

VAN HET

PROGRAMMA

der Invitatie-Voorstelling

op Zaterdag 1 September 1894

waarin voorkomen afbeeldingen van:

Coster's Nederduitsche Academie . . . . . (1617)
den Schouwburg op de Keizersgracht . . . . . (1772)
den Hol. Schouwburg op het Leidscheplein . . . . . (1774)
den Stadsschouwburg " " . . . . . (1874)
" " " " . . . . . (1894)

zijn nog slechts enkele exemplaren voorhanden, welke na ontvangst der remise worden afgeleverd à *f* 1.— per stuk.

Textboekjes ten dienste der opvoeringen door de Nederlandsche Opera,

RIENZI. BARBIER VAN SEVILLA. FAUST.

Prijs *f* –.25 per exemplaar.

DE ERVEN H. VAN MUNSTER & ZOON,
Uitgevers.

Uitgave van DE ERVEN H. VAN MUNSTER & ZOON:

Voorbereidende studie tot het Pianospel.

GEVOLGD DOOR:

eenige oefeningen voor speciale doeleinden, ten gebruike bij het elementair onderwijs, door

G. A. MICHELSEN.

Prijs f 2.—

Bericht aan de Leden.

Wij hebben de eer mede te deelen dat ingevolge onze aanbieding in „De Nijverheid" N°. 29, aan hen, die zich daartoe aanmeldden, heden zijn verzonden

bladz. 1—55 van de overdrukjes der

OFFICIEELE STUKKEN.

In verband met bedoeld „bericht" in N°. 29 hebben wij gemeend boven het bestelde aantal overdrukjes een klein getal op risico te moeten maken, ten einde hen, die verzuimden aan te vragen, eventueel te kunnen helpen.

De prijs der „overdrukjes Officieele Stukken" is à 10 Cts. per vel van 16 pagina's, franco per post.

Wij houden ons dus voor bestellingen aanbevolen.

De Uitgevers,
DE ERVEN H. VAN MUNSTER & ZOON,
Heerengracht 246, Amsterdam.

„THE MUTUAL". Life Insurance Company of New-York.

Onderlinge Levens-Verzekering Maatschappij. 1114

Opgericht 1843.

Waarborgfonds op 1 Januari 1894 . . . . . f 464.446 965,52

Directie voor Nederland: **HEERENGRACHT 525, te Amsterdam.**

Prospectussen en Jaarverslag worden op aanvraag franco toegezonden.

E. VAN DIEN,

LEERAAR IN HET BOEKHOUDEN.

Accountant.

N. Z. VOORBURGWAL 214, Amsterdam.

bij de Paleisstraat.

Inrichten, bijhouden en controleeren van Koopmans-, Vennootschaps- en particuliere Administratiën. Opmaken van Balansen. Onderzoek der boeken bij het overnemen van zaken, bij het intreden als Commanditair, bij faillissement, onderhandsch accoord, enz.

Prospectus gratis. 1115

B. F. Westerouen van Meeteren,

Kantoor Warmoesstraat 76/78

te AMSTERDAM.

AGENT DER 1116

ALGEMEENE MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVERZEKERING EN LIJFRENTEN.

CORRESPONDENT DER

NEDERLANDSCHE BRANDVERZEKERINGMAATSCHAPPIJ

DIRECTIE T. & A. SCHOLTEN

GEBROEDERS CHABOT

Rotterdam. 1117

Incasseeringen. Assurantiën.

Deposito's | met 2 dagen opzegging 1½ % langere termijn hoogere rente.

De Koninklijke Fabriek van Rijtuigen 1118

J. J. BEIJNES

te HAARLEM

beveelt zich aan voor de levering van Luxe rijtuigen als:

Landau's, Berlines, Coupés, Victoria's, Calèches, Breackes, Omnibussen, Parc-Chaises enz,

Steeds zijn een dertigtal dezer rijtuigen, zoowel afgewerkt als onafgewerkt voorhanden.

☛ **Voor deugdelijke uitvoering wordt gegarandeerd.**

VEILIGHEIDS TRAPBEDEKKING

Slijt niet. Glijdt niet.

Combinatie van Staal en Lood.

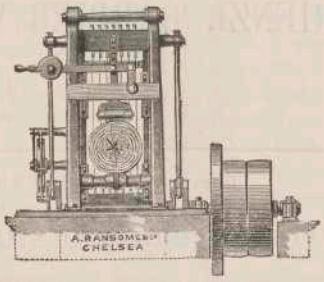
MASOU's PATENT. G. BARGER, DEN HAAG.

SCHALKWIJK & PENNINK,

Technisch-Chemisch Laboratorium 1120

Wijnstraat No 17, ROTTERDAM.

Adviezen en Scheikundig onderzoek voor de nijverheid.

A. RANSOME & C°.,

LONDEN.

WERKTUIGEN VOOR

HOUTZAGERIJEN, HOUTSCHAVERIJEN, STOOMTIMMERFABRIEKEN, MEUBELFABRIEKEN, STOOMKUIPERIJEN.

enz. enz. 1021

Representanten voor Nederland

LANDRÉ & GLINDERMAN.

Spuistraat 6-8. Amsterdam.

Machinefabriek „Breda",

voorheen BACKER & RUEB,

BREDA.

LOCOMOTIEVEN,

Vaste Stoommachines,

PULSOMETERS, enz.

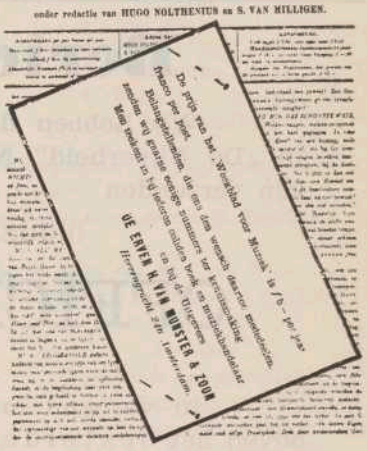
Op heden afgeleverd **98 Locomotieven** voor de navolgende lijnen: 1122

Ooster Stoomtram-Maatschappij.
Bussum—Huizen (H. IJ. S. M.).
Beverwijk—Wijk-aan-Zee (H. IJ. S. M.).
Geldersch-Overijsselsche Stoomtr.-Maatschappij.
's-Hage—Scheveningen (H. IJ. S. M.).
Dedemsvaartsche Stoomtram-Maatschappij.
Stoomtramweg-Maatsch. Breskens—Maldeghem.
Geldersche Stoomtramweg-Maatschappij.
Tranvias de Vapor de Barcelona y el Litoral.
Maatschappij Antwerpen — Bergen op Zoom — Tholen.
Noord-Hollandsche Stoomtramweg-Maatschappij.
Oost-Java Stoomtram-Maatschappij.
Zuider Stoomtramweg-Maatschappij.
Spoorweg-aanleg Zuid-Afrika.
Koninklijke Cacaofabriek Weesp.
IJzendijksche Stoomtramweg-Maatschappij.
Gemeente-Gasfabriek 's-Gravenhage.
Stoomtramweg-Maatschappij Oldabmt—Pekela.
Nederl. Zuid-Afrikaansche Spoorweg-Maatschappij.
Westlandsche Stoomtramweg-Maatschappij, en
Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen.
Nederlandsche Handelmaatschappij.

Ieder solide boek- of muziekhandelaar neemt bestellingen aan

Weekblad voor Muziek

onder redactie van HUGO NOLTHENIUS en S. VAN MILLIGEN.

Gedrukt bij de Erven H. van Munster & Zoon, Amsterdam.